This document is available in English **Eitem Agenda 9**

Adroddiad i	**Y Pwyllgor Archwilio**
Dyddiad	**15 Medi 2025**
Swyddog Arweiniol	**PSTC Helen MacArthur**
Swyddog Cyswllt	**Elgan Roberts, Pennaeth Cyllid**
Pwnc	**Deddf Troseddau Economaidd a Thryloywder Corfforaethol 2023**

PWRPAS YR ADRODDIAD

1 Rhoi sicrwydd i'r Pwyllgor Archwilio bod Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru (y Gwasanaeth) yn cydymffurfio â'r drosedd statudol newydd o fethu ag atal twyll o dan Ddeddf Troseddau Economaidd a Thryloywder Corfforaethol 2023, ac amlinellu'r rheolaethau, yr hyfforddiant a'r dulliau llywodraethiant sydd ar waith i liniaru'r risg o dwyll.

CRYNODEB GWEITHREDOL

2 Mae Deddf Troseddau Economaidd a Thryloywder Corfforaethol 2023 yn cyflwyno trosedd gorfforaethol newydd o fethu ag atal twyll o 1 Medi 2025.

3 Mae'r Gwasanaeth wedi adolygu ei fframwaith llywodraethiant ac wedi cyflwyno gweithdrefnau cymesur i atal twyll, gan gynnwys rheolaethau ariannol wedi'u diweddaru, tryloywder caffael, gwelliannau i'r gofrestr risg, a hyfforddiant ymwybyddiaeth o dwyll wedi'i dargedu. Mae'r mesurau hyn yn rhoi sicrwydd bod y Gwasanaeth yn bodloni ei rwymedigaethau o dan y Ddeddf.

ARGYMHELLIAD

4 Argymhellir bod yr Aelodau'n:

i) Nodi cydymffurfiaeth y Gwasanaeth â dyletswydd atal twyll Deddf Troseddau Economaidd a Thryloywder Corfforaethol 2023; ac yn

ii) Nodi'r set bresennol o reolaethau a hyfforddiant gwrth-dwyll.

CEFNDIR

5 Mae Deddf Troseddau Economaidd a Thryloywder Corfforaethol 2023 yn cyflwyno trosedd newydd lle gall sefydliadau mawr gael eu dal yn droseddol atebol os ydynt yn methu ag atal twyll a gyflawnir gan weithwyr neu bobl gysylltiedig er budd y sefydliad.

6 Mae sefydliadau sydd â dros 250 o weithwyr a throsiant dros £36 miliwn neu £18 miliwn mewn asedau yn dod o fewn cwmpas y Ddeddf. Mae'r Gwasanaeth yn bodloni'r trothwyon hyn ac felly mae'n ddarostyngedig i'r ddeddfwriaeth newydd.

GWYBODAETH

7 Mae parodrwydd y Gwasanaeth i dderbyn risg mewn perthynas â risgiau cyfreithiol ac ariannol yn finimol a gofalus. Adlewyrchir hyn yn ei ymrwymiad i adolygu a mireinio prosesau mewnol yn rheolaidd, ac i sicrhau cydymffurfiaeth barhaus.

8 Mae cofrestr risg y Gwasanaeth wedi'i diweddaru i adlewyrchu’r mesurau lliniaru ar gyfer risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll. Y sgôr risg gros oedd 16 (uchel), ond ar ôl cyflwyno rheolaethau sydd wedi'u hymgorffori mewn systemau, llifau gwaith, a pholisïau, mae'r sgôr risg presennol wedi gostwng i 9 (canolig-uchel).

9 Mae’r gwelliannau’n cael eu sbarduno gan ganfyddiadau adolygiadau cymheiriaid, argymhellion archwilio mewnol, a chraffu gan archwilio allanol. Mae'r mecanweithiau hyn yn sicrhau bod y Gwasanaeth yn parhau i ymateb i fygythiadau sy'n dod i'r amlwg ac arferion gorau’r sector, ac yn cynnal rheolaethau ariannol cymesur a chadarn ar yr un pryd.

10 Mae'r Gwasanaeth wedi cyflwyno cyfres o weithdrefnau cymesur i fodloni ei rwymedigaethau statudol o dan y Ddeddf, a’r drosedd o fethu ag atal twyll yn benodol. Mae'r gweithdrefnau hyn wedi'u cynllunio i atal, canfod, ac ymateb i weithgarwch twyllodrus a gyflawnir gan weithwyr neu bobl gysylltiedig er budd y sefydliad.

11 Mae’r Rheoliadau Ariannol wedi'u diweddaru yn ymgorffori trefniadau llywodraethiant clir, gan gynnwys terfynau awdurdod dirprwyedig, llwybrau archwilio, a goruchwyliaeth ariannol uwch.

12 Mae'r Gwasanaeth yn gweithredu gyda deiliaid cyllidebau penodedig ar gyfer yr holl brosiectau cyfalaf a gwariant refeniw. Mae’r llywodraethiant yn cael ei gyflawni trwy'r Pwyllgor Cyllid a Chaffael. Mae'r tîm cyllid yn datblygu dangosfwrdd ariannol i wella tryloywder a chefnogi deiliaid cyllidebau i fonitro eu hadnoddau.

13 Mae’r rheolaethau caffael wedi'u cryfhau drwy gyfrwng Strategaeth Gaffael Gwasanaethau Tân ac Achub Cymru 2025–30, a gymeradwywyd gan Bwyllgor Archwilio'r Awdurdod ym mis Mehefin 2025. Cymeradwywyd y Rheolau Gweithdrefn Contractau ar 17 Mawrth 2025. Mae'r rhain yn egluro'r defnydd o fframweithiau'r sector cyhoeddus lle bo hynny'n berthnasol, gan sicrhau prisio cystadleuol a chydymffurfiaeth â'r gyfraith gaffael. Pan fo angen gwneud dyfarniadau uniongyrchol, mae'r rhain yn cael eu cefnogi gan gyfiawnhad a goruchwyliaeth sydd wedi’u dogfennu. Mae’r protocolau rheoli contractau wedi'u diweddaru i sicrhau tryloywder ac atebolrwydd trwy gydol y cylch bywyd caffael.

14 Mae hyfforddiant ymwybyddiaeth o dwyll wedi cael ei ddarparu a bydd yn parhau i gael ei ddarparu mewn partneriaeth â darparwyr bancio'r Gwasanaeth. Mae'r hyfforddiant hwn yn canolbwyntio ar fygythiadau cyffredin fel gwe-rwydo, dynwared, a dargyfeirio taliadau.

15 Yn ogystal, mae modiwl e-ddysgu CIPFA ar ymwybyddiaeth o dwyll wedi'i gyflwyno i staff cyllid a chaffael. Mae'n rhoi trosolwg o dwyll: beth ydyw, sut y gellir ei adnabod, a sut y gellir ei osgoi. Mae'r rhaglenni hyfforddi hyn wedi'u hymgorffori mewn arfarniadau staff ac maent yn cefnogi diwylliant o wyliadwriaeth ac atebolrwydd.

16 Er bod cynnydd sylweddol wedi'i wneud o ran cryfhau rheolaethau ac ymgorffori mesurau atal twyll, mae'r Gwasanaeth yn parhau i fod yn ymrwymedig i welliant parhaus. Mae ein statws ‘gofalus’ o ran ein parodrwydd i dderbyn risgiau ariannol yn sicrhau bod prosesau’n cael eu hadolygu'n rheolaidd. Yn rhan o waith blaengynllunio, bydd y trefniadau Parhad Busnes ar gyfer 2026 yn cynnwys ymarfer pwrpasol sy'n canolbwyntio ar ymateb i weithgarwch twyllodrus.

GOBLYGIADAU

Amcanion Llesiant	Mae’n cefnogi llywodraethiant moesegol ac ymddiriedaeth y cyhoedd o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru).
Cyllideb	Mae costau hyfforddi a chydymffurfio yn cael eu hamsugno o fewn dyraniadau presennol. Ni nodwyd unrhyw bwysau cyllidebol ychwanegol.
Cyfreithiol	Mae'r Gwasanaeth o fewn cwmpas y drosedd o dan Ddeddf Troseddau Economaidd a Thryloywder Corfforaethol 2023 ac mae wedi cyflwyno gweithdrefnau cymesur i liniaru atebolrwydd.
Staffio	Mae hyfforddiant wedi'i integreiddio yng nghynlluniau datblygu staff. Mae diffiniadau rôl clir a strwythurau llywodraethiant yn cefnogi atal twyll.
Cydraddoldeb / Hawliau Dynol / Y Gymraeg	Mae’r deunyddiau hyfforddi a’r dogfennau llywodraethiant yn ddwyieithog ac yn gynhwysol.
Risgiau	Mae'r holl risgiau uchel ac uchel iawn yn cael eu rheoli'n weithredol trwy'r gofrestr risg strategol. Nid oes unrhyw risgiau newydd sy'n gysylltiedig â thwyll wedi dod i'r amlwg ers y cyfnod adrodd diwethaf.